

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „*Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej*”

finansowany ze Środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Nowy Sącz / Małopolska, Galicja Zach. / Austro-Węgry

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Ziemi Sandeckiej (Sądeckiej)

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

zbiory muzealne Towarzystwa Szkoły Ludowej, od 1938 r. muzeum publiczne

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum Ziemi Sądeckiej zostało utworzone w 1909 r. z inicjatywy Towarzystwa Szkoły Ludowej, w oparciu o zbiory gromadzone przy Bibliotece im. Józefa Szujskiego oraz Józefa Wieniawa-Zubrzyckiego (1896). W kolekcji muzeum znalazły się m.in. starożytności, archiwalia, dzieła sztuki, numizmaty. Oficjalne otwarcie w siedzibie na zamku nastąpiło w 1938 r. W czasie II wojny światowej część zbiorów została zniszczona. Tradycję kolekcjonerską placówki kontynuuje Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu.

Daty działalności / zakres czasowy:

17 maja 1909

Dostępność

brak (do 13 sierpnia 1938 r.)

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Mnemoniczna

Rodzaj pamięci

lokalna

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Obszar historyczny: archiwalia, numizmatyka
Obszar artystyczny / sztuka polska: malarstwo, rzeźba, rzemiosło artystyczne

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Gmach Główny, ul. Jagiellońska 56 (od 2018 roku) oraz oddziały	1896: ul. Jagiellońska 310 (ob. 35)[niezrealizowane] 1902: Ratusz, Rynek 1918: zamek
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	18 443 77 08, sekretariat@muzeum.sacz. pl, http://muzeum.sacz.pl/	
GODZINY OTWARCIA		
DYREKTORZY	dr Robert Ślusarek	
ZARZĄDCA		
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	Adaptacja budynku Narodowego Banku Polskiego	Adaptacja zamku

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

1896: Muzeum Miejskie im. Wieniawa-Zubrzyckiego [niezrealizowane]
1909: Muzeum Ziemi Sądeckiej
1975: Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

--

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

--

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

1896 - Józef Wieniawa-Zubrzycki (1863-1896), wnuk Onufrego Trembeckiego - burmistrza Nowego Sącza, kolekcjoner, przyrodnik i poeta,
Towarzystwo Szkoły Ludowej

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Władysław Mazur

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Szczegółowa historia instytucji

1866 idea Szczęsnego Jana Morawskiego powołania muzeum w Nowym Sączu

1891 utworzenie Biblioteki im. Józefa Szujskiego

1896 zapis testamentowy Józefa Wieniawa-Zubrzyckiego, przekazujący na rzecz miasta dom, księgozbiór oraz „cenne zbiory o wartości muzealnej”

1909-05-17 uchwała Towarzystwa Szkoły Ludowej o utworzeniu muzeum

1920 remont Zamku Królewskiego w Nowym Sączu; adaptacja na potrzeby muzeum

1938-08-12 otwarcie Muzeum Ziemi Sądeckiej

1939 ukrycie część zbiorów muzealnych

1945 wysadzenie zamku wraz z pozostałymi w nim muzealiami;

Pierwsze próby utworzenia muzeum w Nowym Sączu pojawiły się w 2 połowie XIX w. W 1866 r. z ideą taką wyszedł Szczęsny Jan Morawski, wówczas jednak nie doszło do jej realizacji. Zbiory o charakterze muzealnym gromadziła Biblioteka im. Józefa Szujskiego (1891), która w 1892 r. przeszła pod zarząd Towarzystwa Szkoły Ludowej. W 1896 r. Józef Wieniawa-Zubrzycki w testamencie sporządzonym w grudniu 1896 r. przekazał miastu dom z ogrodem przy ul. Jagiellońskiej 35, księgozbiór liczący 500 tomów oraz „cenne zbiory o wartości muzealnej”. Zastrzegł on, że parcela połączona ma być z przyległym parkiem miejskim a budynek przeznaczony ma być na urządzenie biblioteki i muzeum miejskiego. Ponieważ zapis obciążony został dożywociem na rzecz Heleny Lechickiej i jej córki Marii, władze miasta otrzymały nieruchomości dopiero w 1937 r. Natomiast książki i zbiory zapisane miastu w 1902 r. przekazane zostały Zarządowi koła Towarzystwa Szkoły Ludowej w Nowym Sączu. Zbiory te wraz z biblioteką mieściły się wówczas w lokalu w Ratuszu Miejskim.

Muzeum powołano przez Wydział I Towarzystwa 17 V 1909 r., a w 1910 r. utworzona została „komisja rozpoznawcza, złożona z PT profesorów gimnazjum, specjalistów w

różnych gałęziach wiedzy”, której celem będzie uporządkowanie zbiorów. W tym również czasie zdecydowano, że siedzibą muzeum zostanie d. Zamek Królewski. Remont komnat zamkowych rozpoczęto w 1920 r., przystąpiono także do gromadzenia okazów (1924). Otwarcie Muzeum Ziemi Sądeckiej nastąpiło 12 VIII 1938 r., zajmowało ono wówczas cztery sale na parterze i osiem na piętrze. W czasie II wojny światowej część zbiorów została ukryta w piwnicach ratusza, a następnie u osób prywatnych. W 1945 r. Żołnierze Batalionów Chłopskich wysadzili niemiecki skład amunicji zmagazynowanej na zamku, co spowodowało zniszczenie zamku wraz z pozostałymi w nim muzealiami. Muzeum reaktywowano w 1946 r., obecnie jako Muzeum Regionalne w Nowym Sączu.

1946 - reaktywowanie muzeum pod nazwą statutową z 1938 roku, chęć odtworzenia zbiorów w dwóch przyklasztornych pomieszczeniach przy ul. Pijarskiej;

1949 - muzeum otrzymuje status instytucji państwowej;

1963 - na siedzibę muzeum przeznaczono Dom Gotycki znajdujący się przy ul. Lwowskiej 3;

1975 - przemianowanie placówki na Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu;

1999 - uzyskanie statusu Instytucji Kultury Województwa Małopolskiego

Obecnie w skład Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu wchodzi: Gmach Główny (dawny NBP), Sądecki Park Etnograficzny i Miasteczko Galicyjskie, Galeria Marii Ritter (Ritterówka), Muzeum Lachów Sądeckich im. Zofii i Stanisława Chrzęstowskich w Podegrodziu, Muzeum Pienińskie im. Józefa Szalaya w Szczawnicy oraz Muzeum Nikifora w Krynicy-Zdroju (Romanówka).

1946 - reaktywowanie muzeum pod nazwą statutową z 1938 roku, chęć odtworzenia zbiorów w dwóch przyklasztornych pomieszczeniach przy ul. Pijarskiej;

1949 - muzeum otrzymuje status instytucji państwowej;

1963 - na siedzibę muzeum przeznaczono Dom Gotycki znajdujący się przy ul. Lwowskiej 3;

1975 - przemianowanie placówki na Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu;

1999 - uzyskanie statusu Instytucji Kultury Województwa Małopolskiego

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1896: biblioteka 3600 dzieł

1911: 21 pozycji, m.in. akta cechowe, „stary obraz”, dwie rzeźby, dwanaście fotografii autorstwa Wojciecha Migacza, pieniądź papierowy polski i „obfity zbiór monet”; „Przez krótki czas istnienia muzeum posiadało nie mało rzeczywiście cennych zabytków i pamiątek lokalnej przeszłości, nie pozbawionych jednak interesu i dla dziejów reszty kraju.

Cenną pamiątką jest n. p. siedm tomów aktów cechowych, zawierających nader cenne dokumenta, malujące stosunki i życie mieszczaństwa Nowosądeckiego w XVI. i XVII. wieku. Uzupełnia ją je: 1) Akta cechu kowalskiego z r. 1656-1809; 2) Księga wpisania chłopców do cechu kowalskiego, złotniczego, malarskiego, stolarskiego, kotlarskiego, mieczniczego, konwisarskiego, sychtorskiego, piekarskiego i hamerniczego (1653); 3) Statut cechowy, potwierdzony przez króla Zygmunta (1603); 4) Akta cechowe; 5) Akta cechu kuśnierskiego, oprawne w gładkie pergaminy; 6) Register brania pieniędzy w cechu, oprawny w pergamin kolorowany, dobrze zachowany ; 7) Akta z r. 1630, oprawne w pergamin z nutami; 8) Akta kuśnierskie, oprawne w rękopis pergaminowy. Oprócz tego posiada jeszcze muzeum: plany starych zamków w Czorszynie, Melsztynie, Muszynie, Tropsztynie i Ryrze, jakiś bliżej nieokreślony rękopis z XVIII. w., dokumenty i mapy okolicznych miasteczek, stopy nieskatalogowanych dotąd aktów rządowych i gubernialnych z czasów zajęcia Galicji przez Austrię, obfity zbiór monet, 12 fotografii etnograficznych ze wsi Podegrodzia, stary obraz znaleziony w Siedlcach, rzeźba w jednym kawałku drzewa, przedstawiająca scenę kuszenia Ewy w raju, oryginalne malowidło olejne na drzewie, przedstawiające widok z domu włościanina na Dunajec, Stary Sącz i Śnieżne góry, rzeźbę w drzewie itp. przedmioty historycznej i etnograficznej wartości” *Muzeum Ziemi Sądeckiej*, „Na Ziemi Naszej: dodatek literacko-naukowy „Kuriera Lwowskiego” 1911, nr 16, s. 5

W 1911 r., w związku z prowadzonymi w mieście pracami budowlanymi, Towarzystwo przewidywało wzbogacenie zbiorów o wykopane starożytności.

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

siedem tomów akt cechowych

Strategia pozyskiwania zbiorów

1911 - Dalsza akcja w kierunku organizowania „Muzeum Ziemi Sądeckiej” jest obecnie w toku; niebawem utworzy się komisję rozpoznawczą, złożoną z miejscowych nauczycieli gimn. i specjalistów w rozmaitych gałęziach starożytnictwa.

Nadzieję zdobycia liczniejszych zabytków żywi Muzeum z racji przeprowadzić się mających w 1911 r. licznych inwestycji miejskich, które bezwątpienia niejedną cenną pamiątkę wydobędą na światło dzienne. Wykopaliska te przejść powinny na własność Muzeum, które najlepszą może dać gwarancję, iż nie zostaną one zaprzepaszczone, ani Bóg wie gdzie oddane.

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Józef Wieniawa-Zubrzycki

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

1924: akcja zbierania eksponatów do muzeum przez uczniów II Gimnazjum im. Bolesława Chrobrego w Nowym Sączu, zainicjowana przez Romualda Regułę (późniejszego dyrektora muzeum)

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

--

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

brak danych (sprzed 1918)

Wystawy czasowe

brak danych (sprzed 1918)

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

brak danych (sprzed 1918)

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

brak danych (sprzed 1918)

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

--

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

brak danych (sprzed 1918)

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

brak danych (sprzed 1918)

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

[b.a.], *Muzeum Ziemi Sądeckiej*, "Na Ziemi Naszej: dodatek literacko-naukowy "Kuriera Lwowskiego" 1911, nr 16, s. 5-6;

Kawiorski Wacław, *Muzeum sądeckie do 1945 r.*, „Rocznik Sądecki” 1999, t. XXVII, s. 102-109;

Kramarz H., *Życie kulturalne*, [w:] *Dzieje miasta Nowego Sącza*, t. II pod red. F. Kiryka i S. Płazy, Kraków 1993, s. 447;

Krupiński Andrzej B., *Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu. Przeszłość, dzień dzisiejszy, kierunki rozwoju*, „Zeszyty Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu”, R. 1987, s. 5-16;

Lorentz Stanisław, *Przewodnik po muzeach i zbiorach w Polsce*, Warszawa 1982, s. 245;

Marcinowska Maria, *Historia i współczesność nowosądeckiego muzeum*, „Rocznik Sądecki” 2010, t. XXXVIII, s. 148-166;

Przewodnik po Nowym Sączu. Rok 1912, wyd. Nowosądeckie Koło TSL: Nowy Sącz 1911, s. 15;

Sprawozdania Związku Okręgowego Kół T.S.L i Zarządu koła T.S.L. w Nowym Sączu za rok słoneczny 1910, Nowy Sącz 1911, s. 28-29;

Treter Mieczysław, *Muzea współczesne. Studium muzeologiczne*, Kijów 1917, s. 83;

Zaborowski A., *Zbiory muzeum w Nowym Sączu*, „Rocznik Sądecki”, t. V, 1962, s. 279-283.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Archiwum Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu:
Dokumentacja związana z adaptacją zamku na muzeum, sygn.301
Romuald Reguła, *Historia Muzeum Ziemi Sądeckiej*, mps.

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

brak (sprzed 1918)

Ciekawe cytaty

“Do założenia podobnego muzeum, skłoniła świątlejszych obywateli miasta ta okoliczność, iż bogata pod względem historycznym i etnograficznym Sądeczyzna, podobnie zresztą jak i wiele innych miast naszych, narażona była na ograbienie ze wszystkich cenniejszych zabytków i pamiątek, wywożonych do obcych miast i cudzych muzeów, lub też niszczonych bezmyślnie na miejscu. Ten względ wreszcie, że miasto posiada cenną pamiątkę w postaci zamku starożytnego, w którym kiedyś pomieszczone być może muzeum, skłoniło Koło do zainicjowania nowej tej instytucji kulturalnej”, za: [b.a.], *Muzeum Ziemi Sądeckiej*, “Na Ziemi Naszej: dodatek literacko-naukowy “Kuriera Lwowskiego” 1911, nr 16, s. 5.

[w ratuszu] „mieści się lokal Koła T.S.L. z biblioteką im. Szujskiego, przy którym kiedyś ma powstać muzeum miejskie dla ziemi sądeckiej” (*Przewodnik po Nowym Sączu. Rok 1912*)

UWAGI:

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Małgorzata Wawrzak / Sławomir Majoch

Data sporządzenia karty:

--

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

--

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	